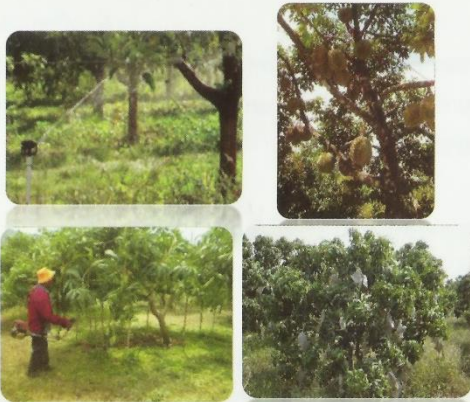

การจัดการไม้ผลในช่วงฤดูแล้ง

โดย

สถาบันวิจัยพืชสวน
กรมวิชาการเกษตร

ปริมาณน้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้งที่ยาวนาน มีผลกระทบโดยตรงต่อการเจริญเติบโตของพืช จำเป็นต้องมีการจัดการน้ำที่เหมาะสม เพื่อลดความเสียหายที่จะเกิดกับต้นและผลผลิตพืช

ปริมาณการใช้น้ำของพืช คือ ปริมาณน้ำทั้งหมดที่สูญเสียจากพื้นที่เพาะปลูกสู่บรรยากาศในรูปของไอน้ำจากกระบวนการคายน้ำของพืช และการระเหยจากผิวดิน ซึ่งองค์ประกอบที่มีผลต่อการใช้น้ำของพืช มีดังนี้

1. **สภาพภูมิอากาศรอบๆ ต้นพืช** จะส่งเสริมการคายน้ำของพืชมากขึ้น เช่น มีความเข้มแสงเพิ่มขึ้น ความยาววันนานขึ้น อุณหภูมิสูง และความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศต่ำ ประกอบกับมีลมแรง
2. **ชนิดและช่วงพัฒนาการของพืช** พืชที่มีพื้นที่ใบมากจะคายน้ำมาก ใบมีลักษณะแบนใหญ่จะคายน้ำมากกว่าใบลักษณะรี และในช่วงที่ติดผลพืชต้องการน้ำมากกว่าช่วงอื่นๆ
3. **ชนิดของดิน** มีผลต่อปริมาณน้ำที่เป็นประโยชน์ในดิน
4. **องค์ประกอบอื่นๆ** เช่น ภูมิอากาศ, วิธีการให้น้ำ

การจัดการไม้ผลในช่วงฤดูแล้ง

ควรดำเนินการควบคู่กันไปทั้ง 3 ส่วน คือ

1. การจัดการดิน

- กำหนดความถี่ในการให้น้ำจากเนื้อดิน

ดินทราย

ดูดซับน้ำได้น้อย
ควรให้น้ำบ่อยครั้ง

ดินเหนียว

ดูดซับน้ำได้ดี สามารถเว้น
ระยะเวลาให้น้ำได้นานขึ้น

- รักษาความชื้นในดิน

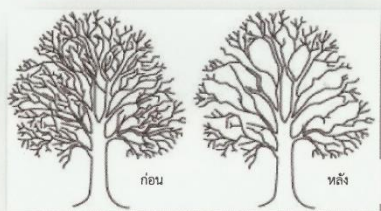
➤ การไถพรวนผิวดิน จะช่วยลดการระเหยของน้ำใต้ดินสู่ผิวดินได้เพราะการไถ ทำลายความต่อเนื่องของช่องว่างดิน น้ำเคลื่อนสู่ผิวดินได้น้อยลง

➤ การคลุมดินใต้ต้นพืชร่วมกับการใส่ปุ๋ยคอก และปลูกพืชให้ร่มเงา เพื่อลดการคายระเหยของน้ำจากดิน เช่น การคลุมด้วยฟางที่มากพอ จะช่วยลดความถี่ในการให้น้ำได้ 10-20 วัน

2. การจัดการพืช

- ตัดแต่งกิ่งที่มีแมลง เป็นโรค กิ่งหัก หรือเปื่อยชดกัน ออก เพื่อลดการคายน้ำของพืช
- ไม่ควรให้ปุ๋ยที่มีไนโตรเจนสูง เพราะจะกระตุ้นให้พืชแตกใบอ่อน และมีการใช้น้ำมากขึ้น
- ไม้ผลผลิตต่อต้นที่เหมาะสม ถ้าต้นมีการติดผลมาก แต่ไม่มีน้ำให้พืช ต้องทำการตัดผลทิ้งบ้าง เพื่อให้ต้นไม่อยู่รอดได้
- ในกรณีที่แล้งนาน ใบพืชแสดงอาการเหี่ยวเฉา จะต้องตัดผลทิ้ง รวมทั้งตัดแต่งใบภายในทรงพุ่มออก เพื่อลดการคายน้ำของพืช

➢ ตัดแต่งกิ่งเพื่อลดการใช้น้ำ

➢ ไม้ผลต่อต้นเหมาะสม

3. การจัดการน้ำ

- ให้น้ำตามช่วงการพัฒนาการของพืช ไม้ผลต้องการน้ำมากที่สุดในระยะออกดอกไปจนถึงระยะผลเริ่มแก่ เรียกว่า “ช่วงวิกฤติ” ต้องมีการรักษาให้ดินมีความชื้นสูงอยู่เสมอ
- ให้น้ำในปริมาณที่ไม่เกินความต้องการของพืช สำหรับไม้ผลควรใช้ระบบให้น้ำแบบหัวเหวี่ยงเล็ก ที่มีประสิทธิภาพของการให้น้ำสูง

➢ ระบบการให้น้ำแบบหัวเหวี่ยงเล็ก

- การสำรองแหล่งน้ำ ทั้งการขุดบ่อ การขุดร่องสวนและหรือการขุดลอกพื้นที่กักเก็บน้ำให้มีความจุเพิ่มมากขึ้น

วิธีการประเมินปริมาณน้ำที่ต้องให้แก่พืช โดยใช้ข้อมูลการใช้น้ำของพืช “ค่าสัมประสิทธิ์พืช (Crop Coefficient; Kc)” ตามช่วงของการเจริญเติบโต ซึ่งพืชแต่ละชนิดจะมีค่าสัมประสิทธิ์เฉพาะ ไม่สามารถใช้แทนกันได้ คุณกับ “ค่าการใช้น้ำของพืชอ้างอิง (Reference Crop Evapotranspiration; ETo)” ของแต่ละพื้นที่ ซึ่งคำนวณได้จากวิธีการต่างๆ เมื่อได้ปริมาณน้ำที่ต้องการต้องนำไปพิจารณาพร้อมกับปริมาณฝนใช้การได้ในแต่ละพื้นที่ด้วย

$$\text{ปริมาณน้ำที่ต้องให้พืช (มม./วัน)} = Kc \times ETo$$

การกำหนดการให้น้ำ อาจกำหนดโดยใช้รอบเวรคงที่ เช่น ทุก 2 วัน หรือใช้วิธีการตรวจวัดความชื้นในดิน เช่น ขุดดินตรวจวัดความชื้น หรือใช้เทนซิโอมิเตอร์ตรวจวัด

ตัวอย่างค่าสัมประสิทธิ์การใช้น้ำ(Kc)

ในช่วงต่างๆของการพัฒนาการ

ช่วงพัฒนาการ	ทุเรียน	มังคุด
1.การพัฒนาทางด้านกิ่งก้านสาขา	0.75	0.75
2.การพัฒนาการของดอก	0.85	0.80
3.การติดผล	0.80	0.80
4.การพัฒนาการของผลอ่อน	0.95	0.95
5.การเจริญเติบโตของผล	1.00	1.00
6.การเริ่มสุกแก่	0.90	0.90

ที่มา: สุขวัญ และคณะ (2535)

เรียบเรียงโดย : งานวิจัยไม้ผล กลุ่มวิชาการ สถาบันวิจัยพืชสวน
โทรศัพท์ : 0 2579 8095